

K nedožitým sedmdesátinám Vladimíra Boreckého

Jiří Michálek

Těžko se mluví o těch blízkých, kteří se nám vzdálili do nenávratna. Jsou sice stále s námi, ale je to přítomnost té největší dálky, která nám zavírá ústa.

Přemýšlel jsem o tom, čím uctít přítele, na kterého dnes vzpomínáme. Nakonec jsem se rozhodl vyjít z toho, co by ode mne o sobě chtěl slyšet Vladimír, kdyby se tohoto večera účastnil. A co by sám chtěl, abych řekl zde přítomným. Domnívám se, že by chtěl slyšet něco vážného, takřka filozofického na adresu svého celoživotního zájmu. Ten se mimo jiné soustřeďoval na životy a výkony lidí, kteří nějak vybočovali z všednodenního průměru.

Jak to, že filozof školený Patočkou věnoval tolik pozornosti tomu, co na první pohled vypadá jako sbírání kuriozit? Čemu než pobavení mohou posloužit životní příběhy a výkony těchto obzvláštníků, jak je nazýval Heveroch a které do obecného povědomí uvedl Vladimír pod titulem mašíbl?

Za tímto povrchem, který se tak nabízí, je skryta řada otázek, které míří k povaze lidské existence vůbec, je tu přítomna řada fenoménů (jak jistě Vladimír s fenomenologií dobře obeznámený dobře věděl), které ukazují do základů naší lidskosti. Osudy těchto lidí nejsou literární fikce či hra na divadle a v tom jsou cenné při zamýšlení nad lidským životem vůbec.

Průměrná každodennost, v níž obstaráváme věci svých potřeb, potlačuje touhu po vědění a tvořivost. Jsme vychováni k všednodennosti, to ale neznamená, že lidská tvořivost a touha po vědění, jak o ní píše Aristoteles, jsou nějaký vývojový stupeň člověka, nýbrž něčím zcela elementárním, co může propuknout v nejrůznějších podobách, navzdory všem dobovým normám.

Eugen Fink (jehož filozofii, mimochodem řečeno, se Vladimír Borecký původně zabýval) řekl: „Každý je každému učitelem, ukazuje totiž druhým na sobě, co obnáší lidský život.“ A ti, o nichž zde byla řeč, nám na sobě ukazují — i když v jistém deficientním modu — elementárnost tvořivosti a touhy po vědění v našem bytí a určitou lidskou možnost, jak být.

Kdybychom mohli, tak jak jsme to obvykle s Vládou dělávali, po tomto sezení zajít společně na pivo, určitě bychom se královsky bavili nad výtvořiny nějakého lidového etymologa či vynálezce vylepšeného klobouku. To ale neznamená, že v pozadí by nebyla přítomna nevyřčená otázka — jak se to vůbec má se vším lidským snažením, jehož se tak či onak účastníme?

Řeč byla pronesena na večeru pořádaném k nedožitým sedmdesátým narozeninám Vladimíra Boreckého, a to 5. ledna 2012 v sále Boženy Němcové Památníku národního písemnictví.